

Riktlinjer för examensarbeten på grundnivå och avancerad nivå

Beslut i fakultetsstyrelsens arbetsutskott 2022-06-22
Ikraftträdandedatum 2022-09-01
Dnr STYR 2021/1863

Innehåll

Inledning.....	2
Övergripande regler och deras tillämpning vid HT-fakulteterna	3
Schemaläggning	3
Handledare.....	3
Handledning.....	3
Stöd från HT-biblioteken	4
Examinator	5
Examination	5
Inlämning och framläggningsseminarium.....	6
Omexamination.....	6
Plagiat.....	7
Arkivering av examensarbeten	7
Publicering av examensarbeten	7
Etikprövning	8
Masteruppsatser och andra forskarförberedande arbeten.....	9
Examensarbeten med externa parter	10
Checklista för anvisningar till studenter och regler i kursplanen.....	11
Anvisningar till studenter.....	11
Formalia.....	11
Kursens genomförande och handledning	11
Examination - tidsramar.....	11
Plagiat.....	12
Examination - framläggningsseminarium	12
Examination - betygssättning	12
Examination - kompletteringar.....	12
Betygskriterier och kriterier för bedömning av examensarbetet.....	13
Omexamination.....	13
Publicering av examensarbete i LUP Student Papers	13
Sammanfattning av saker som behöver regleras i kursplan	13
Examensmål.....	15
Kandidatexamen – generell examen	15
Magisterexamen – generell examen.....	15
Masterexamen – generell examen	16
Ämneslärarexamen - yrkesexamen	17

Inledning

I föreliggande dokument fastställer HT-fakulteterna fakultetsgemensamma riktlinjer för examensarbeten för examen på grundnivå och avancerad nivå. Riktlinjerna utgörs av de övergripande regler som styr examensarbeten och fastställer därutöver vissa fakultetsövergripande tillämpningar av reglerna. Riktlinjerna syftar vidare till att ge vägledning till institutionerna rörande vilka ämnesspecifika ställningstaganden som behöver göras och kommuniceras till studenterna på varje examensarbetskurs.

I syfte att ge vägledning består föreliggande dokument av två delar, dels övergripande regler med tillämpning, dels en checklista för aspekter av examensarbetskurser som varje ämne behöver ta ställning till och kommunicera i sina egna anvisningar och kursplaner.

Riktlinjerna hänvisar till de universitetsgemensamma reglerna i *Rättighetslistan: Lunds universitets studenters rättigheter och ansvar* (dnr STYR 2017/249, hädanefter *Rättighetslistan*), samt andra nationella och lokala styrdokument och beslut. Riktlinjerna stödjer sig i tillämpningen av reglerna mot UKÄ:s vägledning [Rättssäker examination](#).

I Högskoleförordningen definieras examensarbete som ett självständigt arbete om 15 hp (kandidatexamen och magisterexamen) respektive 30 hp (masterexamen). Med examensarbete förstås i dokumentet ett vetenskapligt arbete som även ska läggas fram vid ett seminarium. Vanligen ingår opposition på annan students skriftliga arbete i bedömningen av examensarbetet.

Examensmålen för generella examina på grundnivå och avancerad nivå samt ämneslärarexamen (yrkesexamen) återfinns som bilaga till föreliggande dokument. Examensmålen konkretiseras som lärandemål i de kurser som leder till examen inom ett ämne/huvudområde (så kallade progressionskurser). Genom examensarbeten ska de studerande träna sig i att definiera vetenskapliga problem, använda relevanta metoder och presentera resultat enligt gängse praxis i fältet, för att under handledning genomföra ett vetenskapligt arbete vars komplexitet ska öka från kandidat- till magister- och masternivå. I examensarbetskursen ska kursmålen vara utformade på ett sådant sätt att det är tydligt vilka examensmål som examineras genom att studenten gör ett examensarbete. Se även HT-fakulteternas gällande *Anvisningar för kursplaner*, där det finns ett avsnitt om examensarbetskurser.

Enligt *Rättighetslistan* ansvarar universitetet för ”att studenten i anslutning till kurser med uppsatsarbeten ges den metodundervisning som krävs för att kursmålen ska kunna uppfyllas” (avsnitt 6.5). HT-fakulteterna förtydligar att relevant metodundervisning ska ges inom ramen för utbildningen inför examensarbetet.

Övergripande regler och deras tillämpning vid HT-fakulteterna

Schemaläggning

Regelverk

Schemat ska i möjligaste mån läggas så att det under någon del av terminen finns tillräckligt med tid utan schemalagda utbildningsmoment att ägna åt uppsatsskrivandet (*Rättighetslistan* 6.8).

Handledare

Regelverk

Universitetet ansvarar för att tillse att minst en handledare i uppsatsarbetet ska vara anställd som lärare vid Lunds universitet (*Rättighetslistan* 6.2).

Tillämpning vid HT-fakulteterna

Vid HT-fakulteterna gäller att minst en handledare i uppsatsarbetet ska vara anställd vid Lunds universitet och ha genomgått minst 2 veckors högskolepedagogisk utbildning. (HT-fakulteterna har beviljats undantag från *Rättighetslistan* genom beslut 2022-08-22, dnr STYR 2022/1552)

Regelverk

En student som begär det ska som huvudregel få byta handledare om särskilda skäl talar för det. Beslut rörande byte av handledare ska ske efter hörande av förtroendevald studentrepresentant eller studentkår. Universitetet ansvarar för att tillse detta (*Rättighetslistan* 6.6).

Tillämpning vid HT-fakulteterna

Vid HT-fakulteterna gäller att studenter normalt sett kan byta handledare även utan särskilda skäl, förutsatt att det finns lämpliga handledare tillgängliga inom ämnet. Byte av handledare är inte ett formellt beslut, utan ett individärende och en bemanningsfråga. Vid HT-fakulteterna gäller att institutionen ansvarar för att kontakta och informera studentkåren i de fall då det uppstått tvist och informera studenter om möjligheten att få stöd av studentkåren. (HT-fakulteterna har beviljats undantag från *Rättighetslistan* genom beslut 2022-08-22, dnr STYR 2022/1552).

Handledning

Regelverk

Handledning ska planeras i samråd mellan studenten och handledaren. Om studenten inte vill medverka i planeringen bör studenten ändå erbjudas handledningstillfällen. Handledning bör ske

genom personliga möten, om inte kursen ges på distans eller annat överenskommit mellan studenten och handledaren. (*Rättighetslistan 6.3*)

Universitetet ansvarar för att studenterna får handledning avseende bland annat ämnesval, uppsatsarbetets omfattning, uppläggning och genomförande samt teori- och metodfrågor. Handledning kan ske enskilt eller i grupp. (*Rättighetslistan 6.4*)

Handledare och examinator får inte vara samma person. Universitetet ansvarar för att tillse detta. (*Rättighetslistan 6.7*)

Tillämpning vid HT-fakulteterna

Studenten måste få sitt ämnesval godkänt i samband med att uppsatsarbetet påbörjas, för att kunna utnyttja sin rätt till handledning och för att institutionen ska kunna utse examinator i god tid. Alla studenter ska få en handledare tilldelad.

Handledning är en rättighet, men studenten måste inte utnyttja sin rätt till handledning. Om handledning är en obligatorisk del av undervisningen ska det framgå av kursplanen (se *Anvisningar till studenter och regler i kursplanen*, nedan).

När institutionen behöver begränsa studenternas handledning i omfattning eller begränsa handledning till den termin studenterna först registrerades på kursen måste detta framgå av kursplanen (se *Anvisningar till studenter och regler i kursplanen*, nedan). Det anses annars av UKÄ vara praxis att en student får handledning, inom rimliga gränser, till dess att examensarbetet är färdigt om inget annat anges (se *Rättssäker examination*, s. 113). Det är därför viktigt att det regleras i kursplanen om handledningen begränsas mer än så.

Handledare och examinator ska inte vara samma person, vilket innebär att handledaren inte sätter betyg. Enligt UKÄ:s handledning *Rättssäker examination* är det ”viktigt att handledarens och examinatorns syn på vilka krav som ska ställas på ett examenarbete inte skiljer sig åt för mycket” (s. 111). Detta kan säkerställas genom tydliga bedömnings- och betygskriterier för examensarbetet. Vid HT-fakulteterna ska det finnas skriftliga betygskriterier för alla kurser (beslut i fakultetsstyrelsens arbetsutskott 2015-05-06 §55).

Stöd från HT-biblioteken

HT-biblioteken erbjuder schemalagd undervisning som täcker olika generiska kunskaper som studenterna behöver för sina studier och i sitt kommande arbetsliv. Exempel på moment som kan vara en del av ämnesbibliotekariens undervisning:

- Informationssökning och -värdering
- Referenshantering
- Källkritik
- Upphovsrätt
- Akademisk hederlighet
- Vetenskaplig kommunikation

Dessa områden är relaterade till flertalet lärandemål i kursplanerna. Det är viktigt att studenter ges förutsättningar till en god förståelse för hur informationsresurser ska hanteras. Alla uppsatsskrivande studenter ska få ta del av HT-bibliotekens pedagogiska verksamhet för att

säkerställa att alla i möjligaste mån ges rättvisa förutsättningar i uppsatsskrivningsprocessen och för examination. Detta uppnås bland annat genom en välintegrerad biblioteksundervisning, där ansvariga lärare och ämnesbibliotekarier utformar innehållet utifrån examensarbetskursens upplägg.

Studierektor ansvarar för kontinuerlig kontakt med ämnesbibliotekarie. Under studierna bör olika moment introduceras efterhand som studenterna behöver dem och placeras i schemat på ett sådant sätt att studenterna direkt kan tillämpa sina nya kunskaper i olika uppgifter.

Examinator

Regelverk

Handledare och examinator får inte vara samma person. Universitetet ansvarar för att tillse detta. (*Rättighetslistan 6.7*)

Betyg ska beslutas av en av högskolan särskilt utsedd lärare (examinator). (Högskoleförordningen 6 kap. 18§)

Tillämpning vid HT-fakulteterna

Examinator för examensarbeten utses enligt delegationsordning och de principer som fastslås i HT-fakulteternas *Tillämpningsföreskrifter för examination och examinators för utbildning på grundnivå och avancerad nivå*: ”Examinatorer måste vara anställda som lärare vid Lunds universitet. Vem som är att betrakta som lärare, och som därmed kan utses till examinator, regleras i lärosätenas egna anställningsordningar. I Lunds universitets anställningsordning finns följande kategorier av lärare: professor, gästprofessor, adjungerad professor, seniorprofessor, universitetslektor, adjungerad universitetslektor, biträdande universitetslektor, postdoktor, universitetsadjunkt samt adjungerad universitetsadjunkt”.

Examinator deltar i framlägningsseminariet och beslutar om betyg på examensarbetet. Examinatorn ska bedöma och betygsätta studentens examensarbete med utgångspunkt i gällande kursmål (förväntade studieresultat) och bedömningskriterier. Examinatorn ansvarar för motivering av bedömning och, vid samförfattande, individuell bedömning av studenternas prestationer. Examinator ska före betygssättningen inhämta information från handledaren i frågor som till exempel studentens självständighet under arbetets gång.

HT-fakulteterna rekommenderar att examinators för examensarbeten har erfarenhet av handledning av examensarbeten. Examinators för examensarbeten bör vara disputerade.

Examination

Det finns inget övergripande regelverk rörande detaljerna i examination. UKÄ definierar examination som att ”en examinator bestämmer ett betyg utifrån den eller de former för bedömning av studenternas prestationer som anges i kursplanen” (*Rättssäker examination*, s. 26). Utgångspunkten för all examination är att den är utformad på ett sådant sätt att studentens förväntade kunskaper, färdigheter och förhållningssätt kan observeras och prövas i relation till kursens lärandemål. För att examinationen ska vara rättssäker ska den vara möjlig att förutse, vilket innebär att det ska finnas klara regler som tillämpas korrekt (*Rättssäker examination*, s.14).

De viktigaste reglerna rörande examination av examensarbeten ska finnas i kursens kursplan. Det finns dock många viktiga detaljer kring examination av examensarbeten som normalt inte framgår av kursplanen, men som måste finnas nedskrivna i anvisningar till studenter för att examinationen ska vara förutsägbar. Vilka regler som måste finnas i kursplanen samt vilka principer som måste finnas utskrivna i tydliga anvisningar till studenter framgår av *Checklista för anvisningar till studenter och regler i kursplanen*, nedan.

Inlämning och framläggingsseminarium

Om inget annat anges bör den grundläggande principen kring examination vara att studenten lämnar in ett examensarbete vid utsatt deadline, försvarar examensarbetet vid ett seminarium, och får ett betyg meddelat av examinator. Är examensarbetet godkänt ska betyget läggas in i Ladok och examensarbetet ska oförändrat arkiveras och (om studenten så önskar) publiceras. Är examensarbetet underkänt ska betyget U rapporteras in i Ladok, och studenten ska göra omprov enligt samma regler och tidsramar som för andra prov. Praxis som på något vis avviker från detta, exempelvis rörande studenters möjlighet att korrigera/komplettera examensarbeten som lagts fram för examination ska anges tydligt i anvisningar till studenter/kursplan (se *Anvisningar till studenter och regler i kursplanen*, nedan). Om en komplettering drar ut på tiden blir reglerna för omexamination oklara och sätts i praktiken ur spel, med den oönskade följderna att studenten inte har något resultat alls i Ladok. Det rekommenderas därför att ha tydliga och restriktiva principer för kompletteringar.

Handledaren kan rekommendera studenten att inte lämna in sitt arbete för opposition/slutseminarium, men det är studenten som slutligen bestämmer om hen vill lämna in sitt arbete för opposition/framläggingsseminarium och examensarbetet måste då examineras (förutsatt att det lämnats in i tid).

Handledaren kan ge informellt klartecken till studenten om att lägga fram sitt arbete. Detta betyder dock inte att uppsatsen är godkänd, bara att examensarbetet är tillräckligt färdigt för att bedömas. Det är viktigt att i kommunikationen med studenten vara tydlig med att det är examinator, inte handledare, som sätter betyg.

Omexamination

Regelverk

Omexamination får inte göras för högre betyg på en redan godkänd uppsats. Se HT-fakulteternas gällande *Tillämpningsföreskrifter för examination och examinering för utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Normalt görs omprov genom att samma examensarbete omarbetas. Om institutionen har en praxis att underkänt betyg innebär att studenten måste göra ett helt nytt examensarbete ska det framgå av kursplanen.

Institutionen ska erbjuda ett nytt seminarietillfälle enligt gällande regler för omexamination, vilket normalt innebär seminarier i augusti för kurser som ges på vårterminen och senast 7 veckor efter ordinarie seminarium för kurser som ges på höstterminen. Om institutionen har regelbundna seminarier kan studenten behöva vänta till nästa schemalagda tillfälle.

Plagiat

Alla examensarbeten ska kontrolleras i textjämförelseverktyget Ouriginal (tidigare Urkund, se <https://www.lub.lu.se/sok/urkund>) innan betyg sätts. Alla former av plagiat är otillåtna. Se <https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-utbildning/disciplinarenden>

Arkivering av examensarbeten

Regelverk

Godkända examensarbeten ska arkiveras vid institutionen. Arkivering innebär att handlingarna bevaras för all överskådlig framtid. Studenter kan välja om deras examensarbete ska publiceras i LUP Student Papers, men arkivering är institutionens ansvar och är obligatorisk.

Arkiverade handlingar vid Lunds universitet utgör bevis för den egna verksamheten och bevaras i egenskap av detta. Handlingarna är i normalfallet offentliga och ska lämnas ut på begäran. Arkivering och publicering ska inte förväxlas med varandra, då de har olika syften och hantering.

Underkända examensarbeten ska enligt Lunds universitets dokumenthanteringsplan inte arkiveras, utan gallras (förstöras) två år efter betygsättning. Om ett sådant däremot försetts med en komplettering och tillsammans med denna utgör ett godkänt examensarbete, ska examensarbetet arkiveras tillsammans med kompletteringen. Vid underkänt betyg på ett examensarbete är det viktigt att detta registreras i Ladok och att institutionen inte underlåter betygsrapportering.

Det är varje institutions utsedda arkivhanterare som ska ta emot och arkivera examensarbeten.

Examensarbetena kan vara på papper eller i elektronisk form. Den praktiska arkiveringen skiljer sig åt beroende på detta. Varje institution bör besluta om att konsekvent använda en och samma lösning för arkivering av sina examensarbeten, det vill säga om arkivering ska ske elektroniskt eller på papper. Om ett sådant beslut inte är möjligt, bör formen för arkiveringen åtminstone göras konsekvent för varje ämne. Uppsatser på papper arkiveras i avsedda arkivserier. Kontakta fakultetsarkivarien för närmare instruktioner. Elektroniska uppsatser läggs i HT:s elektroniska mellanarkiv. Instruktioner för användning av mellanarkivet finns på HT-fakulteternas intranät: <https://internt.ht.lu.se/allm/fak/ht/digital-arkivering/>.

Med tiden levereras examensarbeten till avdelningen Dokumenthantering, som är Lunds universitets centrala arkivfunktion. Detta gäller både pappersarkiv och e-arkiv. Ansvaret för förvaring och utlämnande övergår då till Dokumenthantering. Handlingarna hålls dock fortsatt ordnade så att varje institutions handlingar utgör ett separat bestånd, fysiskt avskilt från övriga institutioners. I varje enskilt fall görs en överenskommelse om tidpunkt för leverans.

Publicering av examensarbeten

Följande text är hämtad från grundutbildningsnämndens beslut 2014-05-27 (Dnr STYR 2014/438):

Alla godkända och examinerade examensarbeten vid HT-fakulteterna kan med fördel publiceras elektroniskt i fulltext i LUP Student Papers (LUP SP).

Skriftlig information om möjligheten till publicering av examensarbeten ska finnas i institutionernas anvisningar för examensarbeten. Vidare ska studenterna muntligen informeras om denna möjlighet vid introduktioner av exempelvis examensarbetskurser, handledare osv.

Studenten har själv ansvar för att den godkända och examinerade versionen av examensarbetet blir registrerad och inlagd i LUP SP. Registreringen godkänns därefter av ansvarig för att arbetet ska bli publicerat.

Standardformulering för publicering av examensarbeten i kursplaner finns under punkten "Kursens examination" i HT-fakulteternas gällande *Anvisningar för kursplaner*.

Instruktioner för hur lärare och studenter hanterar registreringen av examensarbeten finns under följande länkar:

<https://www.htbibl.lu.se/student/registrera-studentuppsatser/>

<https://www.htbibl.lu.se/larare/lup-student-papers/>

Etikprövning

Forskningsetiska principer gäller alla studentarbeten. De riktlinjer som finns för etikprövning gäller om studien som genomförs är att betrakta som forskning. Följande gäller examensarbeten enligt *Vägledning för etikprövning av forskning inom HT-fakulteterna* (2021):

Enligt etikprövningslagen är arbeten som utförs av studerande i högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå inte forskning. Inslag i sådan utbildning som betecknas som forskning är närmast att uppfatta som träning för eventuell framtida forskning.

Studenter bör inte åläggas det ansvar som det innebär att bedriva verksamhet där människor medverkar och det finns risk att skada dessa människor fysiskt, psykiskt eller integritetsmässigt (Prop. 2007/08:44, s. 20.). Detta uppfattas så att studenter på grundläggande och avancerad nivå i normalfallet inte ska genomföra sådana arbeten som skulle vara tillståndspliktiga enligt etikprövningslagen om de utfördes av en utbildad forskare.

Det är universitetet som är personuppgiftsansvarigt när studenter behandlar uppgifter inom ramen för sina studier. Om man inom en utbildning hanterar uppgifter om enskilda personer är det utbildningshuvudmannen, och i praktiken handledaren, som ansvarar för att säkerställa att de berörda personernas integritet och säkerhet beaktas och att gällande bestämmelser följs.

Det är i första hand handledarens ansvar att göra en bedömning av hur detta ska tillämpas. Handledaren tilldelar studenter de arbetsuppgifter de ska utföra i utbildningen. Detta görs ofta genom att studenten föreslår en uppgift som, inte sällan efter revision, godkänns av handledaren. Detta gäller också ämnen för examensarbeten och andra uppsatsarbeten.

Enligt rekommendationer från HT:s etikråd 2018 ska utgångspunkten för studentarbeten vara att undvika etiskt problematiska metoder eller forskningsobjekt. Samma etiska förhållningssätt som tillämpas av forskare bör tillämpas av studenter, under överinseende av och i samråd med vetenskapligt kompetent handledare. Förslag till studentarbeten som är potentiellt problematiska i detta avseende bör förhandsgranskas av handledarkollegium eller motsvarande senior grupp i ämnet, i syfte att identifiera eventuellt etiskt tveksamma moment eller förutsättningar. Den granskande gruppen bör utgå från de riktlinjer som finns gällande forskningsetik vid LU och Vetenskapsrådets publikation "God forskningssed".

I de flesta fall torde detta innebära att man vid planering av studier som involverar människor eller personuppgifter och som genomförs av studenter bör undvika undersökningar som syftar till att påverka, som kan utsätta de berörda personerna för risker, eller som innefattar behandling av känsliga personuppgifter eller personuppgifter om brottslighet. Det finns dock andra möjligheter för studenter att träna sig på att engagera människor i studier för intervjuer, fokusgrupper och experiment, så länge dessa inte är tillståndspliktiga enligt etikprovningenslagen eller på annat sätt etiskt problematiska eller kontroversiella. Det finns också möjligheter för studenter att behandla personuppgifter som inte utgör känsliga personuppgifter, efter information till och eventuellt samtycke från de berörda personerna. Dataskyddslagstiftningens regler ska följas.

Det är inte möjligt att få ut känsliga personuppgifter för ett studentarbete från de nationella register som exempelvis Socialstyrelsen eller SCB förvaltar. Sådana register regleras av offentlighets- och sekretesslagen. Enligt denna får information lämnas ut för ett begränsat antal ändamål, varav forskning är ett. Det anses däremot att lagen inte ger utrymme för att lämna ut data för användning i en utbildning.

Det är dock inte ovanligt att studenter i slutskedet av en utbildning önskar göra undersökningar som berör människor och som på olika sätt innefattar risker eller integritetsintrång, och som går utöver de möjligheter som beskrivits ovan. Under sådana omständigheter ska en vetenskapligt kompetent handledare ta huvudansvaret för undersökningen och engagera studenten som medhjälpare. Handledaren ska ansöka om etikprovning för en undersökning som är tillståndspliktig enligt etikprovningenslagen. Ansökan om etikprovning måste göras innan projektet startar. Ett godkännande kan inte lämnas för ett arbete som redan är genomfört. Handledaren ansvarar för att dokumentation, inspelning etc. sker med hjälp av godkänd utrustning och att förvaring sker på ett korrekt sätt.

Vad gäller djurforskning så ska handledaren se till att studentens arbete, om tillämpligt, ryms inom befintliga tillstånd och följer Statens jordbruksverks föreskrifter gällande djurförsök.

Masteruppsatser och andra forskarförberedande arbeten

Studenter som går igenom en masterutbildning ser inte sällan denna utbildning som ett första steg på vägen mot en forskarutbildning. Det är också vanligt att det finns en plan för att tillgodoräkna examensarbetet från mastersutbildningen i en kommande forskarutbildning. Detta ställer särskilda krav på omsorg när det gäller arbeten som innefattar behandling av känsliga personuppgifter eller försök som involverar människor.

Förutsatt att tillämpliga regler och etiska principer följs kan en student få använda material som innehåller känsliga personuppgifter i examensarbeten på grund- och avancerad nivå. Däremot får insamlat material av det slaget inte senare användas i forskning eller forskarutbildning om insamlandet inte i förväg godkänts genom etikprovning.

Om studenten strävar efter att publicera studien som en vetenskaplig artikel och om handledaren bedömer att det skulle vara möjligt så är studentarbetet att betraktas som forskning i lagens mening. I så fall bör institutionen, inte studenten själv, söka etikprovning.

Varje undersökning som är avsedd att redovisas i en licentiat- eller doktorsexamen ska hanteras enligt de regler som gäller för vetenskapliga arbeten. Kraven på etikprovning ska beaktas, och vid forskning som innefattar människor eller behandling av personuppgifter är det forskarens ansvar att vid publicering redovisa om forskningen har etikprovats och hur. Det innebär att sådana projekt ska etikprövas om de faller inom reglerna för tillståndspliktig forskning enligt etikprovningenslagen. Denna bedömning måste göras innan arbetet påbörjas.

Beträffande frågor som behöver beaktas inför publicering, se avsnitten Publiceringens betydelse och Krav på etikprövning vid publicering i *Vägledning för etikprövning av forskning inom HT-fakulteterna* (2021).

Examensarbeten med externa parter

När examensarbete skrivs i samverkan med företag eller andra externa organisationer ska det säkerställas att riktlinjerna för examensarbeten är väl kända av alla parter. Externt samarbete kan baseras på ett uppdrag men det kan också innebära att studenten har tagit kontakt och fått möjlighet att studera en verksamhet. Oavsett karaktär och form på samarbetet är det studentens och externa kontaktpersoner/handledares ansvar att komma överens om hur det ska utformas. Studenten ska alltid ha en handledare som är anställd vid Lunds universitet (se avsnittet om handledare, ovan).

I de fall ett externt uppdrag ligger till grund för examensarbetet har handledare/kursansvarig lärare vid institutionen att bedöma huruvida det externa uppdraget är förenligt med kursens lärandemål. Det är alltid lärosätet som avgör om uppdraget är förenligt med kursens mål. Innan arbetet påbörjas kan det vara nödvändigt att publicering, ägande och sekretessbeläggning av resultat regleras i avtal mellan student och extern organisation. I sådant avtal kan universitetet inte vara part (men vid fråga om utlämnande av handlingar är det alltid universitetet som gör en självständig sekretessprövning). Universitetet, i första hand institutionen, bör bistå studenten med viss rådgivning och avgöra om villkoren i avtalet är överensstämmande med kursens mål. Vid externa examensarbeten kan det ibland vara nödvändigt att utöver den version av arbetet som möter kursens mål, skriva en annan version, om sådant krav ställs av organisationen/företaget (och studenten är beredd att tillmötesgå ett sådant krav).

Det är studentens ansvar att hålla kontakt med extern part samt att informera om universitetets förväntningar gällande externt examensarbete.

Checklista för anvisningar till studenter och regler i kursplanen

De regler som gäller för en kurs ska finnas i kursens kursplan. Vid HT-fakulteterna ska kursplaner utformas i enlighet med gällande *Anvisningar för kursplaner*. Det finns dock många viktiga detaljer kring examination av examensarbeten som normalt inte framgår av kursplanen, men som måste finnas nedskrivna i anvisningar till studenter för att examinationen ska vara förutsägbar. Vilka regler som måste finnas inskrivna i kursplanen samt vilka principer som måste finnas utskrivna i tydliga anvisningar till studenter framgår nedan. Kursplanens regler ska också finnas med i anvisningarna.

Anvisningar till studenter

Institutionen ansvarar för att det för varje ämne finns information till studenterna rörande bestämmelser och riktlinjer för examensarbeten (*Rättighetslistan* 6.1). Punkterna nedan utgör minimikrav på den information som varje ämne ska tillhandahålla i sina anvisningar.

Formalia

- Anvisningar när det gäller arbetets disposition, referenssystem och litteraturförteckning samt respektive ämnes särskilda regler och traditioner.

Kursens genomförande och handledning

- Handledningens omfattning och genomförande. (Eventuella begränsningar ska också framgå av kursplanen, se nedan.)
- Förutsättningar och rutiner för tilldelning av handledare samt byte av handledare.
- Information om att ämnesval måste godkännas och att alla studenter ska få en handledare tilldelad.
- Information om huruvida utnyttjande av handledning är obligatoriskt, samt andra obligatoriska moment. (Detta ska också framgå av kursplanen, se nedan.)
- Kursens upplägg och vilka tidsramar som gäller.
- Information om rollfördelningen mellan handledare (kan vara en eller flera) och examinator.

Examination - tidsramar

- Tidsramar för inlämning av examensarbetet och vilka konsekvenser det får om studenten inte lämnar in i tid. Observera att examinator inte får neka en student att lägga fram en uppsats.

Om en uppsats har skickats in för framläggning i tid ska den bedömas även om handledaren inte tycker att den är tillräckligt klar.

Plagiat

- Information om plagiat och att alla examensarbeten kontrolleras i Ouriginal (Urkund).

Examination - framläggningsseminarium

- Information om hur framläggningsseminariet går till samt vem som ansvarar för att leda seminariet.
- Information om kraven på framläggning och opposition samt hur dessa påverkar slutbetyget av examensarbetet.
- Information om vad som gäller när det saknas opponenter vid ett examensarbete, exempelvis om en student på högre nivå eller lärare kan hoppa in.
- Information om vad som gäller när det saknas examensarbete att opponera på, exempelvis om studenten kan skriftligt eller muntligt genomföra opposition på ett redan godkänt examensarbete. Om studentens färdigheter i muntlig framställning vanligen prövas i oppositionsförfarandet kan muntlig opposition inte ersättas med skriftlig opposition.

Examination - betygssättning

- Information om vilken version av examensarbetet som ligger till grund för bedömning. Normalt är det den version av examensarbetet som läggs fram på framläggningsseminariet som betygssätts. Om seminariet genomförs tidigare i processen (som till exempel 70%- eller 90%-seminarium) måste det vara tydligt för student, handledare och examinator att det är versionen som till slut lämnas in som betygssätts.

Examination - kompletteringar

- Information om vilka möjligheter studenten har att göra redaktionella förändringar av examensarbetet efter framläggningsseminariet, samt vem som ansvarar för att kontrollera att förändringarna är gjorda och vilka rutiner som finns för att se till att rätt version arkiveras och publiceras.
- Information om huruvida andra kompletteringar får göras. Ett examensarbete som vid framläggningsseminariet bedöms och ges betyget godkänt kan inte kompletteras för högre betyg enligt samma principer som för andra examinationer vid HT-fakulteterna (se stycket om Omexamination i avsnittet om regler och tillämpning, ovan). Omexamination får inte göras för högre betyg på en redan godkänd uppsats.
- Tydliga principer för var gränsen går mellan ett examensarbete som är underkänt (och där U rapporteras in i Ladok) och ett examensarbete som kan kompletteras. Om en komplettering drar ut på tiden, blir reglerna för omexamination oklara och sätts i praktiken ur spel, med den oönskade följderna att studenten inte har något resultat alls i Ladok. Det rekommenderas därför att ha tydliga och restriktiva principer för kompletteringar.

Betygskriterier och kriterier för bedömning av examensarbetet

Vid HT-fakulteterna ska det finnas skriftliga betygskriterier för alla kurser (beslut i fakultetsstyrelsens arbetsutskott 2015-05-06 §55). Betygskriterier utgår från kursens lärandemål, vilka för examensarbetskurser också relaterar till examensmålen för respektive examen. Det ska finnas tydliga ämnesspecifika kriterier för bedömning av examensarbetet avseende exempelvis formalia, informationshantering, metodtillämpning, språkbehandling, referenssystemshantering, tidsramar, självständighet samt för opposition och försvar av uppsats och hur dessa påverkar slutbetyget på kursen. Det är viktigt att betygskriterierna och kursplanen anger om och hur betyget på examensarbetet påverkas av sen inlämning och/eller kompletteringar.

Omexamination

- Principer för omexamination i förhållande till kompletteringar, exempelvis:
 - Huruvida studenten kan göra en komplettering i direkt anslutning till framläggningen för att få godkänt betyg och huruvida ett nytt försvar av examensarbetet ska göras då.
 - Huruvida ett examensarbete som bedömts vara underkänt och kompletteras/omarbetas i direkt anslutning till framläggningsseminarieret kan få ett högre betyg än G.
 - Huruvida underkänt betyg innebär att studenten måste göra ett nytt examensarbete.
- Vilka rutiner och tidsramar som gäller för omexamination och vilka möjligheter till utökad handledning som finns.
- Information om att ny opposition normalt inte behöver göras om studenten tidigare har genomfört en godkänd opposition.

Publicering av examensarbete i LUP Student Papers

- Information om möjligheten till publicering av examensarbeten.
- Information om upphovsrätt.
- Information om att examensarbeten arkiveras och är allmän handling.

Sammanfattning av saker som behöver regleras i kursplan

Alla punkter som listas nedan måste inte regleras i alla kursplaner, eftersom man inte alltid ser ett behov av att reglerar alla saker (exempelvis begränsning av handledningens omfattning). Det är de regler ämnet/institutionen ser ett behov av att införa som ska finnas med i kursplanen.

Undervisningsspråk i förhållande till examinationsspråk (får studenten skriva examensarbete på ett annat språk än undervisningsspråk, hur förhåller sig examinationsspråket till kursmålen?)

Begränsning av **handledningens omfattning** i tid och/eller begränsning till en eller flera terminer, om man vill tillämpa den typen av begränsningar.

Obligatoriska moment, såsom seminarier eller att utnyttjande av handledning är obligatoriskt.

Begränsning av **omprovsmöjligheter**. Om man vill begränsa antalet framläggningar som en student kan göra ska antalet stå i kursplanen. Antalet framläggningar får inte vara färre än fem.

Examinationsformer samt vad som gäller vid omprov, om kursens omprovsregler avviker från övergripande regler.

Betygsskala och dess tillämpning samt eventuella avvikelser i tillämpning av betygsskala, exempelvis om högre betyg än G inte kan uppnås vid omtentamen.

Regler kring **opposition**. Oppositionsförfarandet kan med fördel registreras som ett eget provmoment i Ladok. För studenter som av olika skäl inte genomför oppositionen på samma tid som framläggningen av examensarbetet kan detta vara en fördel.

Standardformulering rörande **publicering av examensarbeten** förs in i alla kursplaner som innehåller examensarbeten.

Examensmål

Kandidatexamen – generell examen

För kandidatexamen skall studenten

Kunskap och förståelse

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Färdighet och förmåga

- visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar,
- visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper, och
- visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta inom det område som utbildningen avser.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter,
- visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens.

Självständigt arbete (examensarbete)

För kandidatexamen skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng inom huvudområdet för utbildningen.

Magisterexamen – generell examen

För magisterexamen skall studenten

Kunskap och förståelse

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och
- visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Färdighet och förmåga

- visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information,
- visa förmåga att självständigt identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar,
- visa förmåga att muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper, och
- visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Självständigt arbete (examensarbete)

För magisterexamen skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng inom huvudområdet för utbildningen.

Masterexamen – generell examen

För masterexamen skall studenten

Kunskap och förståelse

- visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, och
- visa fördjupad metodkunskap inom huvudområdet för utbildningen.

Färdighet och förmåga

- visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information,

- visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart redogöra för och diskutera sina slutsatser och den kunskap och de argument som ligger till grund för dessa i dialog med olika grupper, och
- visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling.

Självständigt arbete (examensarbete)

För masterexamen skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 30 högskolepoäng inom huvudområdet för utbildningen. Det självständiga arbetet får omfatta mindre än 30 högskolepoäng, dock minst 15 högskolepoäng, om studenten redan har fullgjort ett självständigt arbete på avancerad nivå om minst 15 högskolepoäng inom huvudområdet för utbildningen eller motsvarande från utländsk utbildning.

Ämneslärarexamen - yrkesexamen

För ämneslärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som ämneslärare i den verksamhet som utbildningen avser. Studenten ska även visa kunskap och förmåga för annan undervisning för vilken examen enligt gällande föreskrifter kan ge behörighet.

Kunskap och förståelse

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 7-9 ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen ska studenten också

- visa sådana kunskaper i didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser samt visa kännedom om vuxnas lärande,
- visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa sådan kunskap om barns och ungdomars utveckling, lärande, behov och förutsättningar som krävs för den verksamhet som utbildningen avser,
- visa kunskap om och förståelse för sociala relationer, konflikthantering och ledarskap,
- visa kunskap om skolväsendets organisation, relevanta styrdokument, läroplansteori och olika pedagogisk-didaktiska perspektiv samt visa kännedom om skolväsendets historia, och
- visa fördjupad kunskap om bedömning och betygssättning.

Färdighet och förmåga

- visa fördjupad förmåga att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas,
- visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik,
- visa förmåga att ta till vara elevers kunskaper och erfarenheter för att stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser,
- visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling,
- visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra tillgodose elevers behov av specialpedagogiska insatser, inbegripet specialpedagogiska insatser för elever med neuropsykiatriska svårigheter,
- visa förmåga att observera, dokumentera och analysera elevers lärande och utveckling i förhållande till verksamhetens mål och att informera och samarbeta med elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att kommunicera och förankra skolans värdegrund, inbegripet de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av elever,
- visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, sexualitet och relationer,

- visa kommunikativ förmåga i lyssnande, talande och skrivande till stöd för den pedagogiska verksamheten,
- visa förmåga att säkert och kritiskt använda digitala verktyg i den pedagogiska verksamheten och att beakta betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för denna, och
- visa förmåga att i den pedagogiska verksamheten utveckla färdigheter som är värdefulla för yrkesutövningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- visa självkänedom och empatisk förmåga,
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot elever och deras vårdnadshavare,
- visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och utveckla sin kompetens i det pedagogiska arbetet.

Självständigt arbete (examensarbete)

För ämneslärarexamen ska studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort minst ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 30 högskolepoäng eller minst två sådana arbeten om vardera minst 15 högskolepoäng i ett eller två av de ämnen som studeras inom utbildningen.